

OPOZORILO

Organi ESMA, EBA in EIOPA svarijo potrošnike pred tveganji virtualnih valut

Evropski organ za vrednostne papirje in trge (ESMA), Evropski bančni organ (EBA) in Evropski organ za zavarovanja in poklicne pokojnine (EIOPA) (v nadaljnjem besedilu: trije nadzorni organi) opozarjajo potrošnike pred visokimi tveganji zaradi kupovanja in/ali imetništva tako imenovanih virtualnih valut.

Virtualne valute, ki so trenutno na voljo, so digitalna oblika vrednosti, ki je ne izda ali jamči niti centralna banka niti javni organ in ki je brez pravnega statusa valute ali denarja. So zelo tvegane, saj običajno niso zavarovane z nobenimi opredmetenimi sredstvi in niso zakonsko urejene v skladu s pravom EU, zato potrošnikom ne omogočajo nobene pravne zaščite. Trije nadzorni organi so zaskrbljeni zaradi dejstva, da vedno več potrošnikov kupuje virtualne valute, zlasti s pričakovanjem, da bo njihova vrednost še naprej rastla, a se hkrati ne zavedajo visokega tveganja izgube vloženega denarja.

Virtualne valute, kot so bitcoin, ripple, ether in številne druge, so bile v zadnjem času izredno nestabilne, kar pomeni, da so se njihove cene vsakodnevno zelo spreminjale. Vrednost bitcoina je na primer v letu 2017 bliskovito narasla s 1 000 EUR januarja na več kot 16 000 EUR v sredini decembra, v začetku februarja letos pa je padla za skoraj 70 % na 5 000 EUR. Njegova vrednost je nedavno ponovno narasla za okoli 40 % v primerjavi z najnižjo vrednostjo, z njim pa se trenutno trguje po ceni okoli 7 000 EUR. Domneva se, da naj bi skupna tržna kapitalizacija 100 največjih virtualnih valut na svetu danes presegla vrednost 330 milijard EUR.

Zakaj je kupovanje virtualnih valut za potrošnike tvegano?

Trije nadzorni organi potrošnike opozarjajo, da so lahko virtualne valute izredno tvegane, saj gre običajno za zelo špekulativne naložbe. Če kupujete virtualne valute, se morate zavedati, da obstaja veliko tveganje, da izgubite velik del, ali celo celotno vrednost, vloženega denarja. S kupovanjem virtualnih valut ali finančnih produktov, ki potrošnikom omogočajo neposredno izpostavljenost virtualnim valutam, ste izpostavljeni številnim tveganjem, med katerimi so:

- **tveganje izjemne nestabilnosti in ustvarjanja balona** – večina virtualnih valut je podvržena izrazitemu nihanju vrednosti in kaže jasne znake prenapihovanja cen. Če se odločite, da boste kupili virtualne valute ali finančne produkte, ki temeljijo na njih, se morate zavedati, da lahko izgubite velik del, ali celo celotno vrednost, vloženega denarja;

- **odsotnost zaščite** – čeprav bodo konec leta 2018 začele veljati zahteve EU glede preprečevanja pranja denarja, ki bodo veljale tudi za ponudnike skrbniških denarnic in menjalne platforme za virtualne valute, virtualne valute še vedno niso zakonsko urejene z zakonodajo EU. Podobno z zakonodajo EU niso urejene niti platforme za menjavo virtualnih valut, na katerih se z njimi trguje, niti digitalne denarnice, ki se uporabljajo za imetništvo, shranjevanje in prenos virtualnih valut. To pomeni, da če kupujete virtualne valute oziroma ste njihov imetnik, niste deležni jamstva in zaščite, ki veljajo za regulirane finančne storitve. Če na primer v zvezi s platformo za menjavo virtualnih valut ali ponudniki digitalnih denarnic pride do okvare, prenehanja poslovanja ali kibernetkega napada, poneverbe sredstev ali zaplembe premoženja kot posledica ukrepov kazenskega pregona, zakonodaja EU ne ponuja nobene posebne pravne zaščite, s pomočjo katere bi se pokrile vaše izgube, in nobenega jamstva, da boste ponovno dobili dostop do vašega imetja virtualnih valut. Po vsem svetu so se ta tveganja namreč že mnogokrat uresničila;
- **nemožnost izstopa** – če se odločite za nakup virtualnih valut, obstaja tveganje, da daljše obdobje z njimi ne boste mogli trgovati ali jih zamenjati za tradicionalne valute, kot je denimo evro. Zaradi tega lahko utrpíte izgube;
- **nepreglednost cen** – cene virtualnih valut se pogosto oblikujejo zelo nepregledno. Zato obstaja veliko tveganje, da pri kupovanju ali prodaji virtualnih valut ne boste dobili poštene in točne cene;
- **motnje v delovanju** – nekatere platforme za menjavo virtualnih valut so imele resne težave pri delovanju, kot so prekinitve trgovanja. Med temi prekinitvami potrošniki virtualnih valut niso mogli kupovati ali prodajati, kadar so to hoteli, zato so utrpeli izgube zaradi sprememb njihovih cen v času motenj;
- **zavajajoče informacije** – informacije, ki jih imajo na voljo potrošniki, ki nameravajo kupiti virtualne valute (kadar so tovrstne informacije sploh dostopne), so pogosto nepopolne, težko razumljive, ne razkrivajo ustrezno tveganj, povezanih z virtualnimi valutami, in so lahko posledično zavajajoče;
- **neprimernost virtualnih valut za večino primerov, vključno za naložbe ali načrtovanje upokojitve** – zaradi visoke nestanovitnosti virtualnih valut, negotovosti glede njihove prihodnosti ter nezanesljivosti platform za menjavo virtualnih valut ter ponudnikov skrbniških denarnic so te valute za večino potrošnikov neprimerne, vključno s tistimi s kratkoročnimi strategijami vlaganja, zlasti pa za tiste z dolgoročnimi cilji, kot je denimo pokojninsko varčevanje.

Kako se lahko zaščite?

Če se odločite za nakup virtualnih valut ali finančnih produktov, s katerimi se neposredno izpostavljate virtualnim valutam, morate biti v celoti seznanjeni z njihovimi značilnostmi in tveganji, ki jih prevzimate. Ne vlagajte denarja, za katerega si ne morete privoščiti, da ga

izgubite. Pazite, da na napravah in strojni opremi, ki jih uporabljate za dostopanje do vaših virtualnih valut oziroma njihovo kupovanje, shranjevanje ali prenos, uporabljate ustrezne, najsodobnejše varnostne ukrepe. Poleg tega se morate zavedati, da navedena tveganja niso nič manjša, če virtualne valute kupujete od podjetja, ki opravljajo zakonsko urejene dejavnosti v sklopu opravljanja finančnih storitev.

Osnovne informacije

To opozorilo temelji na členu 9(3) uredb o ustanovitvi treh nadzornih organov ter sledi objavi dveh izjav organa ESMA o prvih javnih ponudbah kovancev¹² novembra 2017 in zgodnjem opozorilu³ potrošnikom ter dvema mnenjema⁴⁵ o virtualnih valutah, ki jih je organ EBA objavil decembra 2013, julija 2014 in avgusta 2016.

Obstaja več vrst virtualnih valut. Prva virtualna valuta je bila bitcoin, ki je nastal leta 2009. Od takrat so se pojavile mnoge druge, kot so denimo ripple, ether ali litecoin. Večina od njih temelji na tehnologiji distribuirane knjige transakcij, ki jo pogosteje imenujemo „veriga podatkovnih blokov“⁶. S tem opozorilom ne podajamo stališča o tej tehnologiji niti o drugih možnih načinih njene uporabe.

¹ https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma50-157-828_ico_statement_firms.pdf

² https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma50-157-829_ico_statement_investors.pdf

³ <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/598344/EBA+Warning+on+Virtual+Currencies.pdf>

⁴ <http://www.eba.europa.eu/documents/10180/657547/EBA-Op-2014-08+Opinion+on+Virtual+Currencies.pdf>

⁵ <https://www.eba.europa.eu/documents/10180/1547217/EBA+Opinion+on+the+Commission's+proposal+to+bring+virtual+curren+cy+entities+into+the+scope+of+4AMLD>

⁶ Organ ESMA je februarja 2017 objavil poročilo o možnih uporabah, koristih in tveganjih tehnologije distribuirane knjige transakcij.